UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dîtîqa (nouum) ḥadāta (testamentum)

Parisiis, 1584

Cap. II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39367

Visual Library

&malita & amarulentia & scortatione iniquitate omni replerētur cùm
29 כד מלין כל עולותא וזניותא ומרירותא ובישותא
& cogitationibus & fraude & furore & cæde & liuore & contumelia
ועלובותא וחסמא וקטלא וחרינא ונכלא ומחשבתא
Dei & osores & obtrectatione & murmuratione malis
בישתא ׃ 30 ורטנא ומאכל קרצא וסניאין לאלהא
ratione carentes malorum inuentores superbi tumidi contumeliosi
מצערנא חתירא שבהרנא משכחי בישתא חסירי רעינא
quibus non est & fœdus certum acquiescunt non qui parentibus suis
דלאבהיהון לא מתטפיסים ׃ 31 ורקימא לית להון
ij in eis est misericordia nec pax nec charitas nec
ולא חובא ולא שינא ולא רחמא אית בהון ׃ 32 אילין
faciunt isti qui sicut quod eos Dei iudicium norint qui cùm
דכד ידעין דינה דאלהא דלאילין דאיך הלין סערין
etiam sed illa faciunt solùm non condemnat ad mortē
למותא מחיב לא הוא בלחוד עבדין להין אלא אף
faciunt qui ista ijs associant se
משתותפין לאילין דהלין עבדין ׃

2 caput
קפלאון ב

q cōdemnas hoīs fili ô in spiritu prolatio tibi non est hoc propter
1 מטל הנא לית לך מפק ברוחא או בר נשא דדאן
tu condemnas ipse teipsum sociū tuum tu quod cōdēnas enim in eo socium
חברה בהו גיר דדאן אנת חברך נפשך הו מחיב אנת
es versans ipse in iisdēm es q cōdēnās enim tu & etiam
ואף אנת גיר דדאן אנת בהין הו מתהפך אנת ׃
ieiunij tertiæ feria sexta
דערובתא לתלתא דצומא
eos aduersus cum veritate Dei iudicium quod est & scimus
2 וידעינן דאיתוהי דינה דאלהא בקושתא על אילין
hominis fili ô es cogitans verò quid versantur qui in eis
דבהלין מתהפכין ׃ 3 מנא דין מתחשב אנת או בר נשא
in iisdem tu etiam cùm versantur qui in iisdem eos es qui iudicās
דדאן אנא לאילין דבהלין מתהפכין כד אף אנת בהין
Dei iudicio à effugies quòd tu sis versans
מתהפך אנת דאנת תערוק מן דינה דאלהא ׃

29 Repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos inuidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate, susurrones,

30 Detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inuentores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, incompositos,

31 Sine affectione, absque fœdere, sine misericordia.

32 Qui cùm iustitiam Dei cognouissent, non intellexerūt, quoniam qui talia agūt, digni sunt morte: non solùm qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus,

Cap. II.

1 Propter quod inexcusabilis es, ô homo omnis qui iudicas. In quo enim iudicas alterum, teipsum condemnas. Eadem enim agis quæ iudicas.

2 Scimus enim quoniam iudicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt.

3 Existimas autem hoc, ô homo qui iudicas eos qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei?

29 πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πορνείᾳ, πονηρίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ· μεστοὺς φθόνου, φόνου, ἔριδος, δόλου, κακοηθείας· ψιθυριστάς, 30 καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς· 31 ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀσπόνδους, ἀνελεήμονας· 32 οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσουσι.

Κεφ. β.

1 Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων· ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων. 2 οἴδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ ἐστι κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας.
3 λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας, καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ;

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

4 An diuitias bonitatis eius & patiẽtiæ & longanimitatis contemnis, ignorãs quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?

5 Secundum autem duritiam tuam & impœnitens cor, thezaurisas tibi irã in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei.

6 Qui reddet vniquique secundum opera eius.

7 Iis quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem quærunt: vitam æternam.

8 Iis autem qui sunt ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati: ira & indignatio.

9 Tribulatio & angustia in omnen animã hominis operãtis malum, Iudæi primùm & Græci:

10 Gloria autem & honor & pax omni operãti bonum, Iudæo primùm & Græco.

11 Non est enim acceptio personarum apud Deum. Quicunque enim sine Lege peccauerunt, sine Lege peribunt.

12 Et quicunque in Lege peccauerunt, per Legem iudicabuntur,

13 Non enim auditores Legis iusti sunt apud Deum: sed factores Legis iustificabuntur.

&contra spiritus eius lõganimitatẽ &cõtra dulcedinis eius diuitias
על עותרא דבסימותה ועל מגרת רוחה ועל
quòd benignitas tu scis &non es audeas tibi quę dedit
יהב לך ממרח אנת ולא ידע אנת דבסימותה
duritiam propter sed te adducit ipsa ad pœnitentiam
לתיבותא הו מיתא לך: 5 אלא מטל קשיות
in diem iræ thesaurum tibi es reponẽs resipiscit quòd non
ולא תאב סאם אנת לך סימתא דרוגזא ליומא
rependit qui Dei iusti iudicij &reuelationis
ולגלינא דדינא כאנא דאלהא: 6 הו דפרע
operis qui in perseuerantia ijs opera ipsius secũdũ
איך עבדוהי: 7 לאילין דבמסיברנותא דעבדא
dabit expetũt corruptionem & non &honorem gloriam
תשבוחתא ואיקרא ולא מתחבלנותא בעין יהב
acquiescunt nec qui calumniãtur verò ijs quæ in æternum vitam
דלעלם: 8 אילין דין דעצין ולא מתטפיסין
iram eis rependet acquiescunt iniquitati sed
אלא לעולא מתטפיסין נפרוע אנון רוגזא
qui facit hominis filio omni & cruciatum & oppressionem
: 9 ואולצנא וטורפא לכל בר נש דפלח
gloriam & Aramæis primùm Iudæis
ליהודיא לוקדם ולארמיא: 10 תשבוחתא
primùm Iudæis bona qui facit omni & pacem &honorem
ואיקרא ושלמא לכל דפלח טבתא ליהודיא לוקדם
Deum apud facierum acceptio est enim non & Aramæis
: 11 לא גיר אית מסב באפא לות אלהא:
peribunt lege sine etiam peccauerũt lege qui sine enim
אילין גיר דדלא נמוסא חטו אף דלא נמוסא נאבדון
non cõdemnabũtur lege à peccauerũt qui in lege
דבנמוסא חטו מן נמוסא נתתדינון: 13 לא הוא
factores sed Deo coram iusti sunt Legis auditores
שמועיה דנמוסא כאנין קדם אלהא אלא עבודוהי
iustificantur Legis
דנמוסא מזדדקין:
diei omnis
דכליום

4 ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρη-
θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; 5 κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου, καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀρ-
γὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, καὶ ἀποκαλύψεως, καὶ δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ· 6 ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα
7 τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ, δόξαν, καὶ τιμὴν, καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσι, ζωὴν αἰώνιον·
8 τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσι μὲν τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, θυμὸς καὶ ὀργή. 9 θλῖψις καὶ
στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἕλληνος. 10 δόξα
δὲ καὶ τιμὴ, καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθὸν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι. 11 οὐ γάρ ἐστι προσω-
ποληψία παρὰ τῷ θεῷ· 12 ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ
νόμου κριθήσονται. 13 οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται.

fecerint naturæ ſua ex eis non eſt quibus lex Gentes enim ſi
אן גיר עממא דנמוסא ליתלהון מן כינהון נעבדון 14
fuerunt ſibi ipſis ipſis eſſet non lex quæ cùm ipſæ Legem
נמנסא הנון דכד נמוסא לית הוא להון לנפשהון הוו
in ſit ſcriptũ cùm Legis opus oſtendunt & ij Lex
נמוסא ׃ 15 והנון מחוין עבדה דנמוסא כד כתיב על
cogitationes eorũ cùm ipſorũ conſcientia de ipſis & teſtatur cordibus ſuis
לבהון ומסהדא עליהון תארתהון כד מחשבתהון
quo iudicabit in die in vnum vnum ſpiritum depromãt aut accuſent
מכונן או נפקן רוחא לחדדא ׃ 16 ביומא דדאן
Ieſu per manũ meũ Euangelium ſecũdũ hominis filiorũ recondita Deus
אלהא כסיתא דבני נשא איך אונגליון דילי ביד ישוע
& requieſcis tu vocaris qui Iudæus verò tu ſi Chriſti
משיחא ׃ 17 אן אנת דין דיהודיא מתקרא אנת ומתתניח
tu quod noris in Deo tu & gloriaris Lege in tu
אנת על נמוסא ומשתבהר אנת באלהא ׃ 18 דידע אנת
lege ex es quibus edoctus vtilia tu & diſcernis volũtatẽ ei⁹
צבינה ופרש אנת וליתא דילי אנת מן נמוסא ׃
& lux cæcorum ſis quod dux teipſo de & confidis
19 ואתתכלת על נפשך דמדברנא אנת דעוירא ונוהרא
mente carentium & eruditor in tenebra qui ſunt eorum
דאילין דאיתיהון בחשוכא ׃ 20 ורדויא דחסירי רעינא
& veritatis ſcientiæ informatio tibi & eſt puerorum & doctor
ומלפנא דטליא ואית לך דומיא דידעתא ודשררא
non teipſum alios es qui docens igitur tu in Lege
בנמוסא ׃ 21 אנת הכיל דמלף אנת לאחרנא לנפשך לא
&q̃ dicens es furans tu furentur vt non es & qui p̃dicans es docens
מלף אנת ודמכרז אנת דלא נגנבון אנת גנב אנת ׃ 22 ודאמר
idola es qui execrans & tu es mœchans tu mœchãtur vt non. es
אנת דלא נגורון אנת גאר אנת ואנת דשאט אנת פתכרא
es qui glorians & tu Sanctuarij domum es diripiens
מחלץ אנת בית מקדשא ׃ 23 ואנת דמשתבהר אנת
ignominia afficiẽs ipſe Deum Legem ſuper es q̃ trãſgrediẽs in eo in lege
בנמוסא בהו דעבר אנת על נמוסא לאלהא הו מצער
es
אנת ׃

14 Cùm enim Gentes quæ
Legem non habẽt, naturali-
ter ea quæ Legis ſunt faciũt:
eiuſmodi Legem non habẽ-
tes, ipſi ſibi ſunt Lex:

15 Qui oſtendunt opus Le-
gis ſciptum in cordibus ſuis,
teſtimonium reddente illis
conſcientia ipſorum, & inter
ſe inuicem cogitationum ac-
cuſantium, aut etiam de-
fendentium.
16 In die cùm iudicabit
Deus occulta hominũ ſecun-
dum Euangelium meum,
per Ieſum Chriſtum.
17 Si autem tu Iudæus co-
gnominaris, & requieſcis in
Lege, & gloriaris in Deo,
18 Et noſti voluntatẽ eius,
& probas vtiliora inſtructus
per Legem,
19 Confidis teipſum eſſe
ducem cæcorum, lumen eo-
rum, qui in tenebris ſunt:

20 Eruditorem inſipien-
tium, magiſtrum infantium,
habentem formã ſcientiæ &
veritatis in Lege.

21 Qui ergo alium doces,
teipſum non doces: qui præ-
dicas non furandum, furaris:

22 Qui dicis non mœchan-
dum, mœcharis: qui abomi-
naris idôla, ſacrilegiũ facis:

23 Qui in Lege gloriaris,
per præuaricationen Legis
Deum inhonoras.

14 ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῇ, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσι νόμος·
15 οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδή-
σεως, καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων, ἢ καὶ ἀπολογουμένων· 16 ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ
θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. 17 Ἴδε σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ
ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ, καὶ καυχᾶσαι ἐν θεῷ· 18 καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα κατη-
χούμενος ἐκ τοῦ νόμου· 19 πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει· 20 παιδευτὴν
ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ. 21 ὁ οὖν δι-
δάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν, κλέπτεις; 22 ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν, μοιχεύεις; ὁ
βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα, ἱεροσυλεῖς; 23 ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις;

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

24 Nomen enim Dei per vos blasphematur inter Gẽtes, sicut scriptum est.
25 Circuncisio quidem prodest, si Legem obserues: si autem præuaricator legis sis, circuncisio tua præputium facta est,
26 Si igitur præputium iustitias Legis custodiat: nónne præputium illius in circuncisionem reputabitur?

27 Et iudicabit id quod ex natura est præputium Legem consummans, te, qui per literam & circuncisionem præuaricator Legis es?

28 Non enim qui in manifesto, Iudæus est. neque quæ in manifesto, in carne, est circuncisio:

29 Sed qui in abscondito, Iudæus est: & circũcisio cordis, in spiritu, non litera: cuius laus non ex hominibus, sed ex Deo est.

CAP. III.

1 QVID ergo amplius Iudæo est? aut quæ vtilitas circuncisionis?

2 Multum per omnem modum. Primùm quidem quia credita sunt illis eloquia Dei.
3 Quid enim si quidam illorum non crediderũt? Nunquid incredulitas illorum fidem Dei euacuabit?

Gentes inter blasphematur ipsũ propter vos Dei enim nomen
שמה גיר דאלהא מטלתכון הו מתגדף בית עממא
si perfeceris legem si prodest enim circuncisio Scriptũ est
כתיב: 25 גזורתא גיר מהניא אן נמוסא תגמור אן
si præputium ei fuit circũcisio tua Legẽ à verò tibi transgressor
עבר דין מן נמוסא גזורתך הות לה עורלותא: 26 אן
nónne Legis mandatum seruet vt præputium
דין דעורלותא תטר פוקדנה דנמוסא לא הא
præputium & iudicabit circuncisio ei reputabitur præputium
עורלותא מתחשבא לה גזורתא: 27 ותדון עורלותא
& Circuncisionẽ qui per Scripturã te Legẽ perficit natura sua quod
דבכינה גמרא נמוסא: 27 לך דבכתבא ובגזורתא
Legem super transgredi
עבראנת על נמוסא:

dici omnis lectio
קרינא דכליום

ea non etiam Iudæus ipse est qui in manifesto is enim non
לא הוא גיר מן דבגליא הו הו יהודיא אף לא אידא
ille Iudæus est is sed circuncisio in carne quæ conspicua
דבגליא בבסרא גזורתא: 29 אלא הו הו יהודיא אינא
& non in spiritu est quæ cordis ea & circuncisio est qui in occulto
דבכסיא הו וגזורתא אידא דדלבא הי ברוח ולא
sed hominis filijs ex est non cuius gloria illa in scriptura
בכתבא אידא דתשבוחתה לא הות מן בני אנשא אלא
Deo
מן אלהא:

3 caput
קפלאון ג

vtilitas quæ aut Iudæi excellentia igitur est quæ
מנא הי הכיל יתירותה דיהודיא או מנא יותרנה
sermones quòd concrediti sint primùm aliquo in omni multa Circuncisionis
דגזורתא: 2 סגי בכל מדם לוקדם דאתהימנו מלוהי
crediderũt in eo q̃ nõ nunquid crediderũt nõ enim ex eis si Dei
דאלהא: 3 אן מנהון גיר לא הימנו דלמא בדלא הימנו
ociosam reddiderũt Dei fidem
הימנותא דאלהא בטלו:

24 τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καθὼς γέγραπται. 25 περιτομὴ μὲν γὰρ
ὠφελεῖ, ἐὰν νόμον πράσσῃς· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖς, ἡ περιτομή σου ἀκροβυστία γέγονεν. 26 ἐὰν οὖν ἡ
ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται; 27 καὶ
κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία, τὸν νόμον τελοῦσα, σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμου;
28 οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ, Ἰουδαῖός ἐστιν· οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ, ἐν σαρκὶ, περιτομή· 29 ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰου-
δαῖος· καὶ περιτομὴ καρδίας, ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι· οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ.

Κεφ. γ.

1 Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου; ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; 2 πολὺ κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ
ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. 3 τί γὰρ, εἰ ἠπίστησάν τινες; μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καταργήσει;